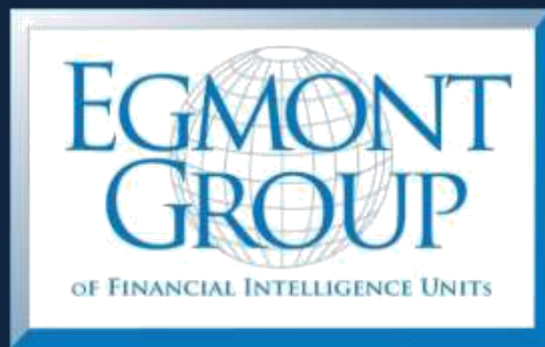

PAMATNOSTĀDNES PAR FIU FUNKCIONĀLO NEATKARĪBU UN AUTONOMIJU

Egmont FIU izcilības un līderības centra (ECOFEL) publikācija

2018. gada oktobris

Finanšu izlūkošanas vienības apvienošā grupa (Egmont Group)

Finanšu izlūkošanas vienības apvienošā grupa (Egmont Group) ir pasaules mēroga finanšu izlūkošanas vienības (FIU) apvienošā organizācija. Organizācija dibināta 1995. gadā, lai nodrošinātu finanšu izlūkdatu un speciālu zināšanu apmaiņu, kā arī ciešāku sadarbību nolūkā novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu.

Egmont FIU izcilības un līderības centrs (ECOFEL)

ECOFEL ir Egmont Group dzinējspēks un darbības kodols, kas sadarbojas ar FIU, kopīgiem spēkiem virzoties pretī darbībaspēju uzlabošanas, līderības un izcilības mērķiem, darbojoties kā globāla noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (NILLTFN) kopiena. ECOFEL darbojas Egmont Group Tehniskās palīdzības un apmācību darba grupas vārdā. ECOFEL, kā arī visas ar šo neatkarīgo izpēti saistītās darbības tiek finansētas ar brīvprātīgu ieguldījumu palīdzību, savukārt sākumkapitāla fonds nodrošināts ar Apvienotās Karalistes atbalstu, ko sniedz Apvienotās Karalistes valdība.

Šajā dokumentā paustie uzskati un tā saturs neatspoguļo atbalsta sniedzēja oficiālos uzskatus vai nostāju, kā arī neatspoguļo Egmont Group dalībnieku individuālos uzskatus.

Plašāka informācija pieejama tīmekļa vietnē: www.egmontgroup.org

Publikācijas atsauces formāts:

Finanšu izlūkošanas vienības apvienošā grupa (Egmont Group) (2018. gads). Pamatnostādnes par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju, Finanšu izlūkošanas vienības apvienošā grupa (Egmont Group), Toronto, Kanāda.

Šī publikācija ir aizsargāta ar autortiesībām. Nevienam šīs publikācijas daļu nedrīkst reproducēt jebkādā veidā bez iepriekšējas Egmont Group sekretariāta rakstiskas atļaujas un piekrišanas.

Pieteikums sniegt atļauju pilnīgai vai daļējai šīs publikācijas reprodukcijai iesniedzams:

EGMONT GROUP SEKRETARIĀTS

Tālr.: + 1-416-355-5670

Fakss: + 1-416-929-0619

E-pasts: mail@egmontsecretariat.org

Autortiesības aizsargātas © 2018. gads *Finanšu izlūkošanas vienības apvienošā grupa (Egmont Group)*

Pateicības

Šīs publikācijas autori un izdevēji: ECOFEL komanda un ECOFEL konsultante Merilina Landrija (Marilyne Landry). Komentārus un informāciju sniedza ECOFEL rīcības komiteja, Egmont komitejas Buenosairesas apakškomiteja Egmont Group priekšsēdētājas, Nīderlandes FIU vadītājas Henijas Verbīkas-Kasteras (Hennie Verbeek-Kusters) vadībā un Egmont komitejas priekšsēdētājas vietnieks, Amerikas reģionālais pārstāvis, Argentīnas FIU priekšsēdētājs Mariāno Federiči (Mariano Federici).

Publikācijā izmantoti arī komentāri, ko sniedza starptautiskie eksperti, kuri 2018. gada 13. un 14. augustā apmeklēja darbsemināru Ērihē, Šveicē: Daniels Telesklafs (Daniel Thelesklaf), Džeroms Bomonts (Jerome Beaumont), Silvina Rivarola (Silvina Rivarola), Besa Maikla (Bess Michael), Gijoms Olivri (Guillaume Ollivry), Ilze Znotiņa, Čēidijs El Kurijs (Chady El Khoury), Džons Karlsons (John Carlson), Eka Tkešelašvili (Eka Tkeshelashvili), Gorans Klemencics (Goran Klemencic), Fils Meisons (Phil Mason), Džesika Ebrarda (Jessica Ebrard), Pīters Tops (Pieter Tops), Sjoerds Tops (Sjoerd Top) un Tomass Veishārs (Thomas Weisshaar). Apspriešanās procesā iesaistījās Angolas, Brazīlijas, Latvijas, Malāvijas un Norvēģijas FIU pārstāvji, darbojoties komisijas sastāvā funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU vadošā personāla apmācībās, kas norisinājās 2018. gada 26. septembrī Sidnejā, Austrālijā. Vērtīgu ieguldījumu šīs publikācijas izstrādē sniedza arī individuālais Egmont Group dalībnieku ieguldījums un viedoklis. Īpaša pateicība tiek izteikta visai Egmont Group sekretariāta komandai.

Tāpat jāizsaka īpaša pateicība Argentīnas FIU par sniegto atbalstu publikācijas tulkošanai spāņu valodā.

PAMATNOSTĀDNES PAR FIU FUNKCIONĀLO NEATKARĪBU UN AUTONOMIJU

Satura rādītājs

Tekstā izmantotie saīsinājumi.....	2
Kopsavilkums	3
1. nodaļa. Pamatinformācija un mērķi.....	5
2. nodaļa. Metodoloģija.....	7
3. nodaļa. Funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU nozīme	8
4. nodaļa. Egmont Group dalības kritēriju un secinājumu ieviešana, ņemot vērā savstarpējā novērtējuma ziņojumus par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju	10
5. nodaļa. FIU funkcionālo neatkarības un autonomijas problēmjautājumi	14
6. nodaļa. Funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU priekšnosacījumi.....	16
7. nodaļa. FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju veicinoša vide	20
8. nodaļa. Secinājumi	22
Izmantotie atsauces materiāli.....	24
A pielikums. Citu funkcionāli neatkarīgu un autonomu iestāžu pieredze	25
B pielikums. Egmont Group un FATF prasības	27
C pielikums. Funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU pašnovērtējuma pārbaudes punktu saraksts	30

TEKSTĀ IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

NILLTFN	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana
EK	Egmont komiteja
ECOFEL	Egmont finanšu izlūkošanas vienību izcilības un līderības centrs
EG	Finanšu izlūkošanas vienības apvienojošā grupa (Egmont Group)
FATF	Finanšu darījumu darba grupa
FIU	Finanšu izlūkošanas vienība
ICP	Apdrošināšanas galvenie principi
ICRG	Starptautiskā sadarbības pārskata grupa
IOSCO	Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija
HoFIU	Finanšu izlūkošanas vienību vadītāji
Tiesībaizsardzības iestādes	Tiesībaizsardzības iestādes
LWG	Juridiskā darba grupa
MER	Savstarpējais novērtējuma ziņojums
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
MSCWG	Dalības, atbalsta un atbilstības darba grupa
PPWG	Pamatnostādņu un procedūru darba grupa
TATWG	Tehniskās palīdzības un apmācību darba grupa
TF	Terorisma finansēšana
ANO Pretkorupcijas konvencija	Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija

KOPSAVILKUMS

1. Šis dokuments tika izstrādāts ar mērķi sniegt atbalstu valstu valdībām (politikas veidotājiem un lēmumu pieņēmējiem), finanšu izlūkošanas vienībām (FIU) un citām galvenajām ieinteresētajām personām, lai tās spētu identificēt un izprast tās pazīmes, kas raksturo un nosaka FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju. Šī publikācija sagatavota, atsaucoties uz finanšu izlūkošanas vienību apvienojošās grupas Egmont Group (EG) dalībnieku lūgumu izstrādāt norādījumus par tām prasībām, kas būtu jāievēro, lai nodrošinātu funkcionāli neatkarīgu un autonomu FIU darbību. Publikācijā galvenā uzmanība tiek pievērsta tiem nosacījumiem, kas varētu veicināt FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju, tomēr šī publikācija netika izstrādāta ar nolūku noteikt jaunu standartu kopumu, kā arī tajā netiek apspriestas stratēģijas šo nosacījumu izpildei.
2. FIU funkcionālā neatkarība un autonomija tiek uzskatīta par efektīvas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (NILLTFN) sistēmas pamatnosacījumu. Ja FIU funkcionālā neatkarība un autonomija tiek apdraudēta, tas var būtiski ietekmēt centienus apkarot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju (NILL) un terorisma finansēšanu (TF). Attiecīgi tiek iespaidota arī FIU uzticamība privātā sektora un iekšējo tiesību aktu piemērošanas jomā, līdzīgi kā FIU spēja apkopot iekšzemes informāciju, kas nepieciešama informācijas apmaiņai ar ārvalstu partneriem. Turklāt šāds apdraudējums var atstāt negatīvu ietekmi uz izmeklēšanas kvalitāti un tās darbības jomu NILL, TF, kā arī iepriekš plānotu noziedzīgu nodarījumu, piemēram, korupcija un organizētā noziedzība, jomā.
3. Pamatiezīmju noteikšanā izmantoti savstarpējie novērtējuma ziņojumi (MER), kuros atrodamas vairākas kopīgas iezīmes saistībā ar kompetences trūkumu attiecībā uz FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju. Augstāk minētais ietver tādus aspektus, kā, piemēram, nepamatotai ietekmei pakļauta FIU vadītāja (HoFIU) iecelšana amatā, grūtības, ar kurām saskaras FIU attiecībā uz autonomu lēmumu pieņemšanu, ja FIU ir iekļauta kādas citas iestādes struktūrā vai arī, ja administratīvo padomju vai komiteju pilnvaras ir definētas vispārīgi, kā arī ierobežota informācijas apmaiņa ar ārvalstu FIU ārēju apstiprinājuma procedūru dēļ.
4. MER neapmierinošie rezultāti var novest pie tā, ka Finanšu darījumu darba grupa (FATF) attiecīgo izvērtēto valsti var publiski pozicionēt kā jurisdikciju, kam piemīt stratēģiskas nepilnības (t.s. „pelēkie saraksti” vai „melnie saraksti”). Tas var nodarīt būtisku kaitējumu valsts ekonomikai un kavēt ārvalstu investīciju ieplūdi.¹
5. Funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU pazīmes var iedalīt 6 (sešās) samērā plašās kategorijās. Minētās kategorijas ietver turpmāk minētos aspektus: FIU pārvaldība un organizatoriskā struktūra; budžets un resursi; FIU augstākā līmeņa vadības un darbinieku iecelšana

¹ Pirms attiecīga publiska paziņojuma izdarīšanas, valstis, kurām FATF Starptautiskās sadarbības pārskata grupas (ICRG) vadībā tiek veikts izvērtēšanas process, tiek dota iespēja novērst konstatētos trūkumus.

amatā un atbrīvošana no amata; informācijas aizsardzība un informācijas apmaiņa; kā arī aspekti, kas saistīti ar atbildību, godprātību, pārredzamību un līderību. Attiecīgās prasības tostarp ietver īpašas prasības, kas izklāstītas FATF standartos.

6. **Visa pamatā ir pieņēmums, ka FIU ir jābūt pilnvarotai un rīcībspējīgai brīvi pildīt tai uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju.** Šāds kritērijs palīdz nodrošināt to, ka ar FIU darbību saistītus lēmumus pilnībā pieņem pati FIU. Tādējādi tiek nodrošināta gan FIU, gan tās rīcībā esošās sensitīvās informācijas aizsardzība, izvairoties no nevēlamas ietekmes, un tiek balstīta arī FIU savstarpējā sadarbība.

7. **FIU galvenajām funkcijām ir jābūt nošķirtām no pamatiestādes funkcijām, turklāt FIU ir jābūt nodrošinātai ar atbilstošiem finanšu, cilvēku un tehniskajiem resursiem, lai tiktu nodrošināta tās autonomija un neatkarība, un tā varētu efektīvi pildīt savas pilnvaras.** Augstāk minētais ietver neatkarību attiecībā uz darbinieku pieņemšanu darbā un personāla pārvaldību, kā arī spēju iegūt un izmantot resursus bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības vai nozares ietekmes vai iejaukšanās.

8. **FIU vadītāja (HoFIU) amatā iecelšanas un no amata atbrīvošanas procesam ir jābūt politiski neitrālam, savlaicīgam un uz rezultātiem balstītam.** HoFIU ir izšķiroši nozīmīga loma FIU sekmīgā darbībā un tās politiskajā ietekmē. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir būtiski, ka amatā iecelšanas un no amata atbrīvošanas process netiktu pakļauts nevēlamai ietekmei, tādējādi radot iespēju iecelt amatā vislabāko pretendentu.

9. **FIU ir jāvienojas ar citām valsts kompetentajām iestādēm vai ārvalstu partneriem par informācijas apmaiņu vai jāveic tā neatkarīgi.** Attiecīgā iestāde nedrīkst būt pakļauta kādas trešās puses apstiprinājumam vai tā būtu pamatiestāde vai ministrs.

10. **Tāpat tiek skatīti ar FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju saistītie problēmjautājumi.** Galveno ieinteresēto personu PAMATNOSTĀDNESs trūkums par funkcionālo neatkarību un autonomiju, ierobežojošas pārvaldības struktūras un prakse, kā arī nevēlama politiku un/vai noziedzīgu organizāciju ietekme tiek uzskatīti par faktoriem, kas apgrūtina FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.

11. **Šī publikācija var tikt izmantota par pamatu turpmākajiem EG darbsemināriem un tehniskās palīdzības sniegšanā.** Darbsemināros un izplatītajos dokumentos īpaša uzmanība tiek pievērsta EG dalībniekiem un FIU pretendentiem, politikas veidotājiem, citām valsts iestādēm, kā arī galvenajām ieinteresētajām personām. Tāpat šo publikāciju iespējams izmantot, lai FIU spētu veikt savas struktūras un darbību pašnovērtējumu, lai noteiktu savu funkcionālās neatkarības un autonomijas līmeni, kā arī identificētu iespējamās jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi.

1. NODAĻA. PAMATINFORMĀCIJA UN MĒRĶI

12. **FIU funkcionālā neatkarība un autonomija jau vairākus gadus ir EG redzeslokā un kļuvusi par diskusiju tematu.** Iepriekš kādreizējā Juridiskā darba grupa (LWG) ir īstenojusi dažādas iniciatīvas, pētot gadījumus, kuros, iespējams, pārkāptas funkcionālās neatkarības un autonomijas prasības. Kopš tā laika Pamatnostādņu un procedūru darba grupa (PPWG) ir veikusi nozīmīgu darbu, lai formulētu attiecīgos principus un pārrunātu EG dalībnieku spējas, kā šos principus vislabāk veicināt un ieviest savās jurisdikcijās. PPWG šo darbu veicis arī sanāksmēs Makao (2017. gada jūlijā) un Buenosairesā (2018. gada martā), kuru laikā tika rīkotas diskusijas par publikāciju, kurā izklāstītas funkcionālās neatkarības un autonomijas pazīmes, kā arī brīdinājuma signāli jeb *red flags*, kas konstatēti EG pieredzē.

13. **Šis temats tika skatīts EG sanāksmju ietvaros, kas tika organizētas Buenosairesā, Argentīnā 2018. gada martā.** FIU vadītāju (HoFIU) un Egmont komitejas (EK) starpsesiju sanāksmes laikā tika sarīkota paneldiskusija, kuras laikā attiecīgajam tematam tika pievērsta vēl detalizētāka uzmanība, uzsverot funkcionāli neatkarīgu un autonomu FIU nepieciešamību cīņā pret korupciju. Tika secināts, ka efektīvas FIU darbības priekšnosacījumus ir pietiekami augsts funkcionālās neatkarības un autonomijas līmenis. Tādēļ Egmont FIU izcilības un līderības centrs (ECOFEL) ir sagatavojis šo publikāciju, izklāstot tajā FIU funkcionālās neatkarības un autonomijas priekšnosacījumus.

14. **Iepriekšējās diskusijās tika uzsvērtā nepieciešamība veikt visaptverošu pētījumu, kas vairotu informētību un zināšanas par FIU lomu, jo īpaši par funkcionālās neatkarības un autonomijas priekšnosacījumiem.** Šīs publikācijas mērķis ir reaģēt uz šo nepieciešamību un sniegt palīdzību FIU, skaidrojot attiecīgos jautājumus galvenajām ieinteresētajām personām NILLTFN jomā, pievēršoties tam, kā funkcionālā neatkarība un autonomija izpaužas ikdienas darbā, neskatoties uz tiesību sistēmu un/vai FIU veidu.

15. **Šī publikācija izveidota ar nolūku sniegt FIU un NILLTFN ieinteresētajām personām zināšanas par tiem priekšnosacījumiem, kas liecina par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju, vienlaikus identificējot arī problēmas, kas var kļūt par šķērslī šo priekšnosacījumu izpildē.** Lai arī šī publikācija nav radīta, lai noteiktu jaunus standartus valsts ietvaros, tās uzdevums ir atvieglot izpratni par funkcionālās neatkarības un autonomijas jēdzieniem un to nozīmi. Šajā publikācija nav izklāstīti paņēmieni un stratēģijas, kas var palīdzēt FIU izpildīt augstāk minētos priekšnosacījumus.

16. **Tomēr svarīgi piebilst, ka funkcionālā neatkarība un autonomija nav pamatmērķis, bet gan pamata elements, kas palīdz veicināt efektīvu FIU darbību un garantē to, ka FIU darbojas neatkarīgi, un tās darbība nav pakļauta nevēlamai ietekmei.** Turklāt funkcionālā neatkarība un autonomija nav

izmantojama kā aizbildinājums pārredzamības un slepenības trūkumam. Lai arī tiek gaidīts, ka FIU pilnīgas lēmumu pieņemšanas pilnvaras tiek attiecinātas uz ar FIU darbību saistītiem jautājumiem, tas neizslēdz pārraudzības mehānismu klātesamību, tostarp valstu valdības un ministrus, kas izvērtē FIU darbības efektivitāti, ja vien tiek ievērotas konfidencialitātes prasības attiecībā uz saņemto konfidencialo informāciju un izlūkdatiem.

17. **Tiek atzīts, ka FIU veids un tai apzināti piešķirtās pilnvaras ietekmē ar funkcionālo neatkarību un autonomiju saistīto problēmu vispārējo raksturu.** Administratīvās, tiesībsargāšanas un tiesu sistēmas FIU var saskarties ar dažādiem izaicinājumiem funkcionālās neatkarības un autonomijas jomā. Turklāt arī papildu pilnvaras, kas piešķirtas FIU, piemēram, uzraudzības funkcija vai tiesības apturēt vai bloķēt darījumus ietekmēs to, ar kādām grūtībām sastapsies attiecīgā FIU.

18. **Šīs publikācijas mērķauditorija ietver:**

- Valstu valdības jeb par lēmumu NILLTFN jomā pieņemšanu atbildīgās ministrijas;
- FIU vadītāji un FIU augstākā līmeņa vadība;
- NILLTFN politikas veidotāji, tostarp likumdevējas iestādes, likumdevēji un ministri;
- FIU vietējās ieinteresētās personas, piemēram, tiesībsargāšanas iestādes (tiesībsargāšanas iestādes), uzraudzības iestādes un regulatori;
- Citas valsts iestādes; un
- Citas starptautiskas partnerorganizācijas.

19. **Piemērs, kas minēts 1. ierāmējumā, norāda uz to, kā ierobežotas funkcionālās neatkarības un autonomijas rezultātā finanšu izlūkdati, ko saņem ārvalstu FIU, var tikt izpausti politiskos nolūkos un tādējādi apdraudēt informācijas konfidencialitāti, kā arī FIU starptautisko reputāciju.**

1. ierāmējums. Ierobežota funkcionālā neatkarīga veicina no ārvalstu FIU saņemtas informācijas publisku izpaušanu.

2014. gadā EG saņēma formālu sūdzību no dalībvalsts FIU saistībā ar citu dalībvalsts FIU, kas, kā tika apgalvots, pārkāpusi konfidencialitātes noteikumus attiecībā uz informāciju, kas saņemta no attiecīgās FIU. Sūdzībā tika pausts apgalvojums, ka informāciju, kas tika nodota FIU rīcībā, publiski izpaua tās valsts prezidents, kura no ārvalsts FIU saņēma šīs izplatītās ziņas.

EG uzsāka Atbalsta un atbilstības procedūru attiecībā uz iesaistīto FIU. Iesniegtā sūdzība noveda pie rūpīgas FIU funkcionālās neatkarības pārbaudes, jo tika konstatēts, ka minētā FIU ir tiešā ģenerālprokurora pakļautībā. Dokumenti, ko iesniedza FIU, kuras darbības pārbaude tika

veikta, apliecināja, ka ārvalsts FIU sniegtie izlūkdati tika nodoti ģenerālprokurora rīcībā. FIU, kurā tika veikta pārbaude, uzskatīja, ka nesankcionētajā informācijas izpaušanā bija iesaistīta FIU darbiniece, kura ārvalsts sniegto informāciju izpauša savam vīram, kurš bija viens no valsts prezidenta komandas darbiniekiem.

Egmont Group ierosināja grozījumu izdarīšanu valsts tiesiskajā regulējumā, lai nodrošinātu, ka FIU būtu funkcionāli neatkarīga no ģenerālprokurora. Tomēr, tā kā vēlamais rezultāts netika sasniegts, FIU tika izteikts brīdinājums par dalības apturēšanu. Minētā lieta joprojām tiek izskatīta un EG patlaban no FIU sagaida turpmākus pasākumus, kas aizsargātu tās funkcionālo neatkarību un autonomiju.

2. NODAĻA. METODOLOĢIJA

20. **Šajā publikācijā aprakstītie priekšnoteikumi un problēmjautājumi tika formulēti un informācija par tiem tika iegūta no FATF noteiktajiem standartiem un EG izklāstītajiem principiem.** Tāpat informācija iegūta FATF FIU vadītāju forumā izstrādātajā dokumentā „FIU neatkarība un autonomija”. Turklāt tika pārskatīti MER konstatējumi saistībā ar FATF 29. rekomendāciju un efektivitātes rādītāju (*Immediate Outcome*) IO6, kā arī Dalības, atbalsta un atbilstības darba grupas (MSCWG) apspriešanās konstatējumi. Tā rezultātā tika ne tikai raksturoti funkcionālās neatkarības pamatprincipi, bet arī konstatētas problēmas, kas apgrūtina to īstenošanu.

21. **Publikāciju ir būtiski pārskatījusi EG un galvenās ieinteresētās personas.** EK apakškomiteja uzraudzīja šīs publikācijas tapšanu. Jūlijā HoFIU tika izsūtīts publikācijas melnraksts nolūkā sniegt komentārus. Augusta sākumā Cīrihē, Šveicē tika organizēts darbseminārs, kura apmeklētāju vidū bija EG dalībnieki, starptautiskie eksperti NILLTFN, korupcijas apkarošanas un pārredzamības jomā, kuri pārstāv gan publisko, gan privāto sektoru, kā arī starptautiskas organizācijas, akademiķi un pilsoniskā sabiedrība. HoFIU sniegtie komentāri, darbseminārā izdarītie secinājumi un EK starpsesiju sanāksmes, kas norisinājās Vaducā, Lihtenšteinā pagājušā gada augustā, laikā paustie viedokļi attiecīgi veidoja turpmāko šīs publikācijas saturu. Tāpat advancētu atbalstu publikācijas izstrādes procesā sniedza 2018. gada 26. septembrī rīkotās FIU vadošā personāla apmācības funkcionālās neatkarības un autonomijas jomā. HoFIU apstiprināja šo publikāciju EG plenārsēdē 2018. gada 27. septembrī Sidnejā, Austrālijā.

3. NODAĻA. FUNKCIONĀLI NEATKARĪGAS UN AUTONOMAS FIU NOZĪME

Citu funkcionāli neatkarīgu un autonomu iestāžu pieredze

22. **Citu valsts iestāžu pieredze var būt pamācoša, cenšoties izprast ar FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju saistītos aspektus.** Citas valsts iestādes, kas pilda „durvju sargu” funkciju, nodrošinot tiesiskumu vai finanšu sistēmas, piemēram, centrālās bankas, integritāti, finanšu sektora uzraudzības iestādes, kā arī tiesībsardzības iestādes un prokuratūras iestādes var sniegt piemērus attiecībā uz funkcionālās autonomijas īstenošanas iespējām. A pielikumā sniegts detalizēts minētajām iestādēm piemēroto prasību pārskats saskaņā ar to definējumu dažādos starptautiskajos standartos. Kopsavilkums par konstatējumiem ietverts šajā nodaļā, palīdzot izprast vispārējos FIU funkcionālās neatkarības un autonomijas pamatprincipus.

23. **Funkcionālās neatkarības un autonomijas prasības definētas starptautiskajos standartos, kas tiek piemēroti finanšu sektora uzraudzības iestādēm.** Tādos dokumentos, kā, piemēram, „Bāzeles pamatprincipi”, „Apdrošināšanas galvenie principi”, kā arī „Vērtspapīru regulējuma mērķi un principi” uzsvēta funkcionālās neatkarības nozīme. Tajos izklāstītas prasības, kas veicina funkcionālo neatkarību, tostarp spēja rīkoties bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības vai nozares iejaukšanās, atbilstošu resursu pieejamība, nepieciešamība nodrošināt informācijas aizsardzību, pienācīga tiesiskā aizsardzība, atbilstība augstiem profesionālajiem standartiem, kā arī ieviesti noteikumi saistībā ar iestādes vadītāja iecelšanu amatā un atbrīvošanas no amata.

24. **Arī starptautiskajos standartos, kas reglamentē prokuroru un korupcijas apkarošanas iestāžu darbību, noteikta prasība īstenot funkcionālās neatkarības pasākumus.** Dokumentā „Profesionālās atbildības standarti un galvenie prokuroru pienākumi un tiesības” norādīts, ka prokuroriem jāpilda savi amata pienākumi bez iebiedēšanas, netraucēti, bez vajāšanas, nepamatotas iejaukšanās vai nepamatotas civiltiesiskās, sodāmības vai citas atbildības. Turklāt Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencijā (ANO Pretkorupcijas konvencija) noteikts, ka pretkorupcijas iestādēm *„ievērojot tās tiesību pamatprincipus, jāpiešķir (..) nepieciešamo neatkarību, lai minētā organizācija vai organizācijas spētu pildīt savus pienākumus efektīvi un brīvi no nepienācīgas ietekmēšanas. Tās būtu jānodrošina ar nepieciešamajiem materiālajiem resursiem un speciāli izglītotu personālu, kā arī ar apmācībām, kas šādiem darbiniekiem nepieciešama to amata pienākumu izpildei.”*

² ANO Pretkorupcijas konvencijas 6. panta 2. punkts.

25. **Tāpat kā attiecībā uz iepriekš minētajām iestādēm, funkcionālās neatkarības un autonomijas klātesamība ir viens no nosacījumiem, lai sasniegtu augsta līmeņa FIU efektivitāti.** Šī koncepcija ir fundamentāli svarīga, lai gūtu panākumus NILL, TF un iepriekš plānotu noziedzīgu nodarījumu, tostarp korupcijas, apkarošanā. Tāpat šī koncepcija veido tiesībaizsardzības iestāžu, ziņojošo iestāžu un ārvalstu FIU uzticamību, kas rada pamatu sekmīgam informācijas apmaiņas procesam.

26. **Ja FIU funkcionālā neatkarība un autonomija tiek apdraudēta, tas būtiski iespaido FIU efektivitāti un darbību.** Ja FIU pakļauta nevēlamai ietekmei (politiskai vai citādi), tiek apdraudēta FIU spēja objektīvi noteikt, kādos gadījumos nepieciešama tās rīcība un informācijas nodošana. Rezultātā var zust palāvība, ka attiecībā uz ziņojošo iestāžu sniegto informāciju tiks ievērota konfidencialitāte, rodas šaubas par kompetentajām iestādēm izplatīto izlūkdatu objektivitāti, veidojot situāciju, kurā vietējās un ārvalstu ieinteresētās puses vairs nevēlas iesaistīties informācijas apmaiņā, ņemot vērā informācijas apdraudējuma risku.

27. **FIU ir vietējās NILLTFN sistēmas būtiska sastāvdaļa.** FIU ir svarīga loma valsts centienos apkarot NILL, iepriekš plānotus noziedzīgus nodarījumus un TF, jo, sniedzot finanšu informāciju un izlūkdatus, tiek atbalstīts tiesībaizsardzības iestāžu, NILLTFN uzraudzības iestāžu un ārvalstu partneru darbs. Autonomijas vai funkcionālās neatkarības trūkums apdraud ne tikai FIU darbības efektivitāti, bet arī atstāj negatīvu ietekmi uz vietējām NILL/TF izmeklēšanas un kriminālvajāšanas darbībām, kas saistītas ar NILL, terorismu un TF, korupciju un organizēto noziedzību.

28. **Lai nodrošinātu efektīvu NILL, TF un iepriekš plānotu noziedzīgu nodarījumu apkarošanu, FIU ir ārkārtīgi svarīgi darboties tādā vidē, kurā tiek nodrošināta tās funkcionālā neatkarība un autonomija.** Ņemot vērā piešķirtās pilnvaras, pastāv vairākas FIU darbības jomas, kurās funkcionālā neatkarība un autonomija var tikt negatīvi iespaidota FIU struktūras, politikas vai procesu un valdības dēļ. FIU saņem un analizē liela apjoma informāciju, kas potenciāli var ietvert sensitīvus jautājumus, piemēram, korupcija, organizētā noziedzība un TF, un tādējādi FIU var kļūt par nevēlamas ietekmes mērķi. Ņemot vērā augstāk minēto, ir ļoti svarīgi, lai FIU tiktu nodrošināta pietiekama funkcionālā neatkarība un autonomija, lai tā spētu pildīt savas pilnvaras bez nevēlamas iejaukšanās vai ietekmes.

29. **Funkcionālajai neatkarībai un autonomijai ir izšķiroša nozīme starptautiskās sadarbības jomā.** Informācijas apmaiņa FIU starpā lielā mērā ir balstīta uz savstarpēju uzticību, tātad ārvalstu partneriem ir jābūt pietiekamai pārliecībai, ka FIU, ar kurām tie sadarbojas, piemīt pietiekama funkcionālā neatkarība un autonomija, lai veiktu tai deleģētos uzdevumus un spētu ievērot saņemtās informācijas konfidencialitātes nosacījumus. Gadījumā, ja minētā savstarpējā uzticība nepastāv, FIU zaudē iespēju gūt labumu no starptautiskas informācijas apmaiņas un sadarbības ar

partneriem (skatīt 1. ierāmējumā minēto piemēru). Savstarpējās uzticības trūkumam vai tās zaudēšanai var būt arī plašāka ietekme uz valsts reputāciju, tās tirgiem un iestādēm.

30. **Tas ir ārkārtīgi svarīgi, lai FIU būtu funkcionāli neatkarīga un autonoma, tādējādi stiprinot savu integritāti un efektivitāti.** Turklāt funkcionālā neatkarība un autonomija ir faktors, kas palīdzēs FIU izveidot un nostiprināt savu līderpozīciju vietējā un starptautiskajā NILLTFN vidē, kā arī veicināt nacionālā NILLTFN režīma efektivitāti.

31. **Funkcionālās neatkarības un autonomijas klātesamība samazina iespēju, ka FIU tiek konstatētas kādas nepilnības FATF savstarpējā izvērtējuma procesā.** Nepilnību konstatēšana un attiecīgi zemāks vērtējums FATF izvērtējumā var izraisīt to, ka attiecīgajai valstij tiek identificētas stratēģiskās nepilnības. Iepriekš minētais var novest pie stingrākiem turpmākajiem uzraudzības pasākumiem, ko uzrauga FATF Starptautiskā sadarbības pārskata grupa (ICRG), kā arī pretpasākumiem, ko piemēro FATF dalībnieki FATF pielīdzināmas reģionālās struktūras.

4. NODAĻA. EGMONT GROUP DALĪBAS KRITĒRIJU UN SECINĀJUMU IEVIEŠANA, ŅEMOT VĒRĀ SAVSTARPĒJĀ NOVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMUS PAR FIU FUNKCIONĀLO NEATKARĪBU UN AUTONOMIJU

EG dalības kritēriju īstenošana

32. **Kopš savas pastāvēšanas sākuma EG ir rūpīgi izpētījusi un apspriedusi jautājumus funkcionālās neatkarības un autonomijas jomā.** EG seko līdzīgi jebkādam izmaiņām, kas varētu ietekmēt dalībvalstu FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju. Minēto procesu uzņēma LWG un vēlāk MSCWG. Pirms FIU uzņemšanas EG, abas minētās grupas izvērtēja attiecīgās FIU tiesību aktus un pārrunāja jebkādos šaubīgos jautājumus saistībā ar FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.

33. **2014. gada jūnijā EG apstiprināja Atbalsta un atbilstības procedūru, kas darbojas kā pārredzams, taisnīgs un efektīvs mehānisms, lai nodrošinātu EG dalībnieku atbildību un EG reputāciju.** Ar Atbalsta un atbilstības procedūras palīdzību EG rīcībā ir mehānisms, ar kura palīdzību iespējams identificēt dalībniekus, kas nespēj nodrošināt Hartā un dokumentā „Principi informācijas apmaiņai starp FIU” minēto prasību izpildi un nespēj sadarboties, lai uzlabotu savu efektivitāti kā viens no NILLTFN globālajiem partneriem. MSCWG atbildībā ietilpst šīs procedūras uzraudzība.

34. **MSCWG izskatīja ar FIU saistītās nepilnības, kas konstatētās pēdējā savstarpējo novērtējumu kārtā, jautājumus, kas ietekmē FIU dalībvalsts statusu, kā arī formālās sūdzības, ko iesniegušas dalībvalstu FIU.** Minētās nepilnības ietver ar funkcionālo neatkarību un autonomiju saistītus aspektus. No 2018. gada marta MSCWG izskatīja divus gadījumus, kas saistīti ar FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.

35. **Abi MSCWG izskatītie gadījumi bija saistīti ar FIU, kuras pārvaldīja lielāka organizācija, un šīs organizācijas lomu FIU darbībā, kā arī FIU spējā aizsargāt informāciju, ko tā saņēmusi no citiem ārvalstu partneriem.** Pirmajā gadījumā problēmas pamatā bija FIU nespēja būt neatkarīgai no lielākas organizācijas, kurā tā ietilpa (skatīt 2. ierāmējumu). Otrs gadījums saistīts ar FIU nespēju nodrošināt citas FIU sniegtās informācijas konfidencialitāti, ko, iespējams, veicinājis funkcionālās neatkarības trūkums informāciju saņemšanā FIU (skatīt 1. ierāmējumu).

2. ierāmējums. FIU nespēja būt neatkarīgai no lielākas organizācijas, kurā tā ietilpst

Egmont Group saņēma informāciju, ka dalībvalsts FIU vadītājam vietējās tiesībsardzības iestāde liedza piekļuvi FIU telpām, un izskanēja apgalvojumi, ka FIU datubāzei bija piekļuvusi vietējā tiesībsardzības iestāde ar mērķi iznīcināt FIU rīcībā esošo informāciju par svarīgām korupcijas un terorisma lietām. Saņemot šo informāciju, Egmont Group priekšsēdētājs, konsultējoties ar EK, izmantoja savas saskaņā ar Hartu noteiktās ārkārtas pilnvaras noslēgt attiecīgajai FIU pieeju Egmont Drošības tīklam (ESW), lai novērstu EG drošības apdraudējumu.

EG faktu vākšanas misija pauda nopietnas bažas par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju attiecībā pret tās pamatiestādi. Bažas bija saistītas ar faktu, ka pamatiestāde tiesiskā regulējuma izpratnē bija definēta kā FIU, un tā kontrolēja FIU budžetu, kā arī administratīvo un cilvēkresursu jomu. Turklāt bažas par konfidencialitāti tika paustas saistībā ar gadījumiem, kuros FIU bija tās pamatiestādei izpaudusi informāciju, ko tai bija sniegusi ārvalstu FIU, iepriekš to nesaskaņojot un nesaņemot informāciju sniedzošās FIU atļauju. Faktu vākšanas misijas pausto bažu rezultātā tika uzsākta atbilstības procedūra. Lieta tika nodota tālākai izskatīšanai LWG. Vēlāk, kamēr attiecīgajai FIU tika atjaunota piekļuve ESW, LWG turpināja uzsāktu atbilstības procedūru.

EG ierosināja grozījumu izdarīšanu valsts tiesiskajā regulējumā, lai nodrošinātu, ka FIU būtu funkcionāli neatkarīga no pamatiestādes. Lai arī pamatiestāde izdeva sekundāros tiesību aktus, lai uzsvērtu FIU funkcionālo neatkarību, MSCWG uzskatīja, ka veiktie pasākumi ir nepietiekami, lai nodrošinātu, ka FIU ir funkcionāli neatkarīga no pamatiestādes. Rezultātā tika izteikts brīdinājums

par dalības apturēšanu. Pēc kāda laika minētās FIU dalība EG tika apturēta un tai vairs nav piekļuve ESW. Minētā lieta joprojām nav izbeigta, taču, ja netiks sasniegts kāds rezultāts, atbilstības procedūra noslēgsies ar FIU izslēgšanu no EG.

Savstarpējais novērtējuma ziņojumu konstatējumu pārskats

36. **2018. gada maijā publicētajā galvenajā apsvērumā, kas veidots, pamatojoties uz 50³ savstarpējo novērtējuma ziņojumu (MER) detalizētu pārbaudi, rosina domāt, ka FIU funkcionālā neatkarība un autonomija neietver tikai tehnisku atbilstību, bet arī efektivitāti.** Minētajos MER tika paustas bažas un uzsvērtas stiprās puses, neatkarīgi no tiesību sistēmas un/vai FIU veida, jo īpaši turpmāk uzskaitītajos apstākļos, kas skatīti arī turpmāk šajā nodaļā:

- HoFIU iecelšana amatā;
- FIU, ko pārvalda lielāka organizācija;
 - Jautājumi, kas saistīti ar personāla rekrutēšanu, iecelšanu amatā un uzdevumu deleģēšanu;
 - Budžeta pieejamība un piešķiršana;
- Administratīvā padome vai komiteja; un
 - Lēmumu pieņemšanas darbības joma;
- Informācijas apmaiņa ar ārvalstu partneriem.

i) HoFIU iecelšana amatā

37. **Procesi un procedūras, kas saistītas ar HoFIU amatā iecelšanu un atbrīvošanu no tā var būt kā būtiska norāde uz to, kā FIU funkcionālā neatkarība un autonomija ir paredzēta attiecīgajā jurisdikcijā.** Dažos gadījumos paustas bažas saistībā ar to, ka ieceļot amatā HoFIU, nepastāv ne noteikts pilnvaru termiņš, ne nosacījumi, kas reglamentē atbrīvošanu no amata. Netika paustas nekādas bažas par HoFIU nepamatotu atbrīvošanu no amata. Lai arī iepriekš minētais aprakstīts pie MER konstatējumiem, detalizētāk šis jautājums tiek skatīts 6. nodaļā.

ii) FIU, kas iekļauta kādas citas iestādes struktūrā

38. **Funkcionālās neatkarības un autonomijas problēmjautājumi tikuši identificēti, ja FIU ir bijusi iekļauta kādas citas iestādes struktūrā, t.i., centrālās bankas, tiesībaizsardzības iestādes vai regulatora/uzraudzības iestādes struktūrā.** Bažas tika paustas šādos gadījumos:

³ Andora, Armēnija, Austrālija, Austrija, Bahamu salas, Bangladeša, Barbadosa, Beļģija, Butāna, Botsvāna, Kambodža, Kanāda, Kostarika, Kuba, Dānija, Etiopija, Fidži, Gana, Gvatemala, Hondurasa, Ungārija, Islande, Īrija, Menas sala, Itālija, Jamaika, Makao, Malaizija, Meksika, Mongolija, Nikaragva, Norvēģija, Panama, Portugāle, Samoa, Serbija, Singapūra, Slovēnija, Spānija, Šrilanka, Zviedrija, Šveice, Taizeme, Trinidāda un Tobāgo, Tunisija, Uganda, Ukraina, Amerikas Savienotās Valstis, Vanuatu, Zimbabve.

- Personāla pieņemšanai darbā, atbrīvošanai no amata vai aizstāšanai nepieciešams citas dienesta pakāpes amatpersonas apstiprinājums;
- FIU personāls var tikt deleģēts veikt citus pienākumus, kas neietilpst FIU pamatfunkcijās;
- FIU nav sava budžeta, tas drīzāk ir ietverts lielākas organizācijas budžetā;
- FIU nav deleģētas visas pilnvaras saistībā ar budžeta piešķiršanu, piemēram, FIU jāsaņem apstiprinājums savas infrastruktūras uzlabošanai, tostarp saistībā ar ēkas drošību vai personāla pieņemšanu darbā; un/vai
- FIU nav spējīga iegūt resursus, kas nepieciešami savu pilnvaru neatkarīgai izpildei.

39. **Pēdējā MER kārtā problēmas funkcionālās neatkarības un autonomijas jomā tika konstatētas gadījumos, ja FIU funkcionēja kā daļa no lielākas organizācijas.** 2013. gada MER pārskatā atbilstoši FATF metodoloģijai tika vērsta uzmanība problēmām, kas saistītas ar FIU rekrutēšanas procesu, ko pārvalda struktūra, kurā ietilpst attiecīgā FIU. Attiecībā uz pārskatītajiem vērtējumu ziņojumiem tika norādīts, ka visas aktuālās problēmas tika mazinātas, īstenojot atbilstošus pasākumus, tādējādi nodrošinot, ka FIU finanšu datu izlūkošanas pamatfunkcijas tika noteiktas kā prioritāte un tika noteikts skaidrs ierobežojums FIU personālam attiecībā uz ar FIU darbību nesaistītiem pienākumiem pamatiestādes ietvaros. Taču aizvien pastāv atsevišķas bažas saistībā ar lielākās organizācijas nozīmi FIU personāla komplektēšanas procesu.

iii) Administratīvā padome vai komiteja, kas īsteno ietekmes ļaunprātīgu izmantošanu

40. **FIU pārvaldes padomēm vai komitejām deleģēto pilnvaru kopums tika klasificēts kā iespējams pārkāpumu cēlonis funkcionālās neatkarības un autonomijas jomā.** Šajā ziņā bažas tika paustas šādos gadījumos:

- Tiesiskais regulējums nav skaidri definēts un pastāv iespēja brīvi interpretēt padomei vai komitejai deleģētās pilnvaras, kas saistītas ar FIU darbību;
- Padomes vai komitejas sastāvā ietilpst citu publisku un/vai privātu iestāžu amatpersonas, kas var drīzāk pārstāvēt savas organizācijas intereses, nekā FIU intereses; un/vai
- Padomēm deleģētās pilnvaras ietekmē FIU konfidencialitāti un ziņu izplatīšanas funkcijas.

41. **Bažas saistībā ar padomju vai komiteju darbu tika paustas piesardzīgi, jo nebija nekādu pierādījumu par reāli veiktu nevēlamu ietekmi vai iejaukšanos FIU darbā.** Tādējādi, izdarot tiešus secinājumus, tika ievērota piesardzība, lai netiktu apdraudēta funkcionālā neatkarība un autonomija.

Informācijas apmaiņa ar ārvalstu FIU

42. **Tika norādīts, ka FIU funkcionālā neatkarība un autonomija tiek apdraudēta brīdī, kad FIU jāsāņem ārējs apstiprinājums, lai sadarbotos ar ārvalstu partneriem.** Uzsvērts, ka FIU jāspēj brīvi vienoties par informācijas apmaiņu, noformējot, piemēram, saprašanās memorandu gan ar vietējiem, gan ārvalstu partneriem bez nepieciešamības saņemt ārēju apstiprinājumu.

5. NODAĻA. FIU FUNKCIONĀLĀS NEATKARĪBAS UN AUTONOMIJAS PROBLĒMJAUTĀJUMI

43. **FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju var apdraudēt arī cita veida problēmjaucājumi.** Papildus gadījumiem, kas konstatēti savstarpējo novērtējumu ietvaros un apkopoti 4. nodaļā, FIU laiku pa laiku saskaras ar grūtībām saglabāt to funkcionālo neatkarību un autonomiju. FIU juridiskā struktūra un tām deleģētās pilnvaras nosaka to, kā tiek ietekmēta to funkcionālā neatkarība un vai tas vispār notiek. Šajā nodaļā aprakstīti daži no izaicinājumiem, ar kuriem FIU saskārušās iepriekš, cenšoties izveidot un uzturēt to funkcionālo neatkarību un autonomiju.

44. **Pamatiestādes, pārvaldes iestādes un/vai politiķu PAMATNOSTĀDNESs trūkums par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju var radīt ierobežotu neatkarību un autonomiju.** FIU ieinteresētie partneri var pilnībā neizprast funkcionālās neatkarības un autonomijas jēdzienus, kā rezultātā ārējās struktūras var mēģināt ietekmēt FIU darbību un lēmumu pieņemšanas procesu. Ir svarīgi, lai pamatiestādēm, administratīvajām padomēm, politiķiem un citām ieinteresētajām personām būtu PAMATNOSTĀDNES par funkcionāli neatkarīgu un autonomu FIU, lai tādējādi nodrošinātu, ka tiek izpildītas un aizsargātas vismaz 6. nodaļā minētās prasības.

45. **Pasākumi pārskatāmības nodrošināšanai un padomju vai komiteju uzraudzība tika izmantotas kā iegansts, pieprasot FIU dalīties ar sensitīvu operatīvo informāciju.** FATF FIU vadītāju forumā izstrādātajā dokumentā par FIU neatkarību un autonomiju norādīts: „(..) ir svarīgi līdzsvarot pārredzamības un pārskatatbildības prasības ar nepieciešamību nodrošināt informācijas konfidencialitāti un tās aizsardzību, kā arī novērst trešo pušu nesankcionētu piekļuvi tai, piemēram, ieviešot regulējumu, kas ļauj FIU atteikties sniegt ar tās darbību saistītu informāciju vai aizsargāt šādu informāciju kā sensitīvu un/vai klasificētu informāciju un nodrošināt, ka šāda informācija tiek

izplatīta, stingri ievērojot noteikumu „nepieciešamība uzzināt.”⁴

46. **Ierobežojošas pārvaldības struktūras un prakse kavējušas FIU spēju iegūt un izmantot resursus, kas nepieciešami tās funkciju veikšanai.** FIU saskārušās ar pamatiestādes, pārvaldes padomes vai politiķu konfrontāciju, ietekmējot vai pieņemot lēmumus, kas apdraud FIU ietekmi un lēmumu pieņemšanas spējas. Darbības, kas ietekmējušas FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju: HoFIU atbrīvošana no amata bez iemesla; iejaukšanās FIU personāla rekrutēšanas procesā; nepietiekama budžeta un cilvēkresursu iedalīšana; iejaukšanās FIU budžeta izpildē vai FIU resursu izmantošanā; rekrutēšanas/personāla atlases un pārvaldības darbības, kas izraisa biežu personāla rotāciju; FIU reorganizācija, kas noved pie FIU pilnvaru samazināšanas; un/vai ievērojama pieredzējuša personāla samazināšanās utt.

47. **Atzīts, ka FIU darbības uzraudzību var uzņemties pamatiestāde, komiteja, padomes un/vai valdības vai ministra komitejas.** Tomēr ir svarīgi nodrošināt, lai šādas uzraudzības tvērums attiektos uz stratēģiskiem, politikas un efektivitātes jautājumiem. Ja uzraudzības funkcijās ietverta FIU darbības efektivitātes pārbaude, jānodrošina FIU saņemtās informācijas un izplatīto izlūkdatu konfidencialitāte. Padome vai pamatiestāde nedrīkstētu būt iesaistīta ar FIU darbību saistītu lēmumu pieņemšanā.

3. ierāmējums. FIU nespēja būt neatkarīgai no administratīvās padomes

Tiesību akti, kas reglamentē FIU dibināšanu, nosaka, ka FIU ir jābūt neatkarīgai savu funkciju izpildē un tā nedrīkst būt pakļauta citas puses vai iestādes rīkojumiem, norādījumiem vai kontrolei. Tomēr citā tiesību aktu daļā šis autonomijas līmenis tiek samazināts, nosakot funkcijas administratīvajai padomei, kas ir tostarp atbildīga par norādījumu sniegšanu izpilddirektoram saistībā ar FIU vadību, veikspēju, darbības politiku un politikas īstenošanu. Turklāt padome var noteikt tādus administratīvos pasākumus, kas var būt nepieciešami, lai aizsargātu FIU ienākumus, kā arī ieceltu amatā FIU personālu, atbrīvotu to no amata vai apturētu tā darba pienākumu pildīšanu. Padomes atbildības apjoms var tiešā veidā iespaidot FIU spēju pieņemt neatkarīgus ar FIU darbību saistītus lēmumus.

48. **Ierobežojošas pārvaldības struktūras var ietekmēt FIU spēju sadarboties vietējā līmenī un starptautiski, ja tai ir liegti ārvalstu braucieni.** Starptautiskā sadarbība un informācijas apmaiņa ir vitāli svarīga ikvienas FIU efektīvai darbībai. Ja FIU nav iespēja pieņemt lēmumus par ārvalstu

⁴ FATF, FIU vadītāju forums: FIU neatkarība un autonomija, 2018. gada 21.–23. februāris, 20. punkts.

braucieniem, tas var ietekmēt tās spēju sadarboties ar ārvalstu partneriem informācijas apmaiņas jomā un tādējādi samazināt vietējiem partneriem nosūtīto finanšu izlūkdatu efektivitāti. Ārvalstu braucienu atteikums var tikt izmantots, lai liktu šķēršļus FIU darbībai, tādējādi īstenojot nevēlamu ietekmi. Turklāt EG Hartā norādīts, ka EG dalībniekiem ir jāapmeklē un jāpiedalās ikgadējā EG plenārsēdē un HoFIU sanāsmē. Starptautisku pasākumu apmeklēšana nodrošina arī iespēju FIU sekmēt divpusējās un daudzpusējās attiecības, kas atvieglo turpmāku informācijas apmaiņu.

49. **Nepamatota politiskā ietekme FIU darbībā, resursu izmantošanā un lēmumu pieņemšanas procesā nepārprotami ir funkcionālās neatkarības un autonomijas principu pārkāpums.** Lai gan tiek atzīts, ka politikas jomai ir nozīme stratēģiskā virziena un budžeta prioritāšu noteikšanā nacionālajām iestādēm, šī ietekme nedrīkstētu noteikt FIU lēmumus par tās plānoto darbību, t.i., kādi gadījumi būtu jāanalizē, par kuriem būtu jāsniedz informācija vai lietas, kas būtu jāizbeidz; kā šis process būtu jāorganizē; kā tiek izmantoti resursi; kā arī personāla rekrutēšanas procesa norise.

50. **Noziedzīgas organizācijas var mēģināt īstenot prettiesisku FIU darbības ietekmēšanu, kavējot izmeklēšanas procesu vai arī mēģināt noskaidrot informāciju, ko vēlāk varētu ļaunprātīgi izmantot.** Noziedzīgas organizācijas var mēģināt netaisnīgi izmantot FIU personālu ar vāju integritāti, lai ietekmētu analītiskā procesa rezultātu un novērstu tādas informācijas izplatīšanu, kas varētu būt kaitīga šādai organizācijai. Tāpat šīs organizācijas var mēģināt iegūt informāciju, kas tālāk tiktu izmantota šantāžai.

6. NODAĻA. FUNKCIONĀLI NEATKARĪGAS UN AUTONOMAS FIU PRIEKŠNOSACĪJUMI

51. **Funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU priekšnosacījumi konstatējami FATF standartu prasībās, novērojami līdzīgu autonomu iestāžu darbībā, kā arī EG dalībnieku pieredzē un praksē.** Iepriekšējās nodaļās aprakstīti MER ietvaros konstatētie trūkumi, iepriekšēja EG pieredze saistībā ar dalībvalstu FIU, kā arī funkcionālās neatkarības un autonomijas paraugprakse centrālajās bankās, tiesībsaizsardzības iestādēs un izlūkdienestos. Šie dažādie informācijas avoti ir palīdzējuši definēt turpmāk izklāstītos priekšnosacījumus.

Pārvaldība un organizatoriskā struktūra

52. **FIU ir jābūt pilnvarotai un rīcībspējīgai brīvi pildīt tai uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju.** FIU kā minimums jāspēj nodrošināt turpmāk minētais:

Attiecināms uz prasībām, kas izklāstītas 29. rekomendācijā.

PAMATNOSTĀDNES PAR FIU FUNKCIONĀLO NEATKARĪBU UN AUTONOMIJU 2018

- Noteikt analītisko darbību prioritāti, balstoties uz tās noteiktajiem parametriem;
- Pieņemt lēmumu, kādus datus izmantot FIU analītiskajos produktos;
- Pieņemt lēmumu par lietu izbeigšanu un izbeigšanas laiku;
- Pieņemt lēmumu, kā veikt iegūstamās informācijas analīzi;
- Pieņemt lēmumu, kuras iestādes/personas izplata FIU finanšu izlūkdatus un kāds ir šo datu formāts; un
- Pieņemt lēmumu, uz kādiem pieprasījumiem sniegt atbildi un kādā veidā tas tiek darīts.

FIU pilnvarām būtu jāietver arī spēja pildīt savas pamatfunkcijas autonomi, tostarp ietverot spēju saņemt informāciju, nenākoties paļauties uz trešās puses sniegtu palīdzību.

53. **Ja FIU ir iekļauta kādas citas iestādes struktūrā, tad FIU galvenajām funkcijām ir jābūt nošķirtām no pamatiestādes funkcijām.*** FIU jāspēj nodalīt savas funkcijas un resursus no pamatiestādes, lai nodrošinātu, ka tā ierobežo piekļuvi un kontroli pār saviem aktīviem un lēmumu pieņemšanas procesam. Augstāk minētais ietver īpašus informācijas tehnoloģiju serverus, telpas, kas pieejamas tikai FIU personālam un augstākā līmeņa vadībai, autonomu dokumentu pārvaldības procesu utt. Praksē tam būtu jānodrošina, ka FIU personālu un augstākā līmeņa vadību nedrīkst pārcelt amatā, ja nav saņemta nepārprotama HoFIU piekrišana. Turklāt FIU būtu jābūt iespējai paust viedokli par pamatiestādes vadības līmeņa un stratēģiskajiem jautājumiem.

54. **FIU tiek piemērota funkcionāla aizsardzība, kas pasargā to no atbildības.** FIU darbiniekiem jābūt aizsargātiem no kriminālprocesiņiem vai civilprocesiņiem, ja to rīcība ir bijusi godprātīga. Šādas aizsardzības neesamība var radīt apstākļus, kuros tiesvedība tiek izmantota, lai kavētu FIU darbu.

55. **HoFIU nosaka augstākā līmeņa vadības un darbinieku darba profilu.** HoFIU un FIU augstākā līmeņa vadībai ir labāka PAMATNOSTĀDNES par FIU darbības vajadzībām. Tādējādi HoFIU un FIU augstākā līmeņa vadībai būtu jāspēj definēt gan augstākā līmeņa vadības, gan darbinieku profesionālo profilu, lai darbā pieņemšanas procesā uzmanība tiktu pievērsta tām prasmēm un kompetencēm, kas ir aktuālas FIU darbībā. Turklāt pretendenti nedrīkst tikt ārēji uzspiesti FIU no pamatiestādes vai ārējās padomes puses.

Budžets un resursi

56. **FIU jābūt nodrošinātai ar atbilstošiem finanšu, cilvēku un tehniskajiem resursiem tādā veidā, lai tiktu nodrošināta un veicināta vienības autonomija un neatkarība un tā varētu efektīvi pildīt savas pilnvaras.** Lai noteiktu, vai FIU rīcībā ir pietiekami resursi, nepieciešams izvērtēt, vai FIU rīcībā ir nepieciešamie finanšu, cilvēku un tehniskie resursi, lai spētu saņemt un analizēt informāciju, kā arī izplatīt finanšu izlūkdatus. Process un procedūras, kuru rezultātā FIU tiek piešķirti attiecīgie resursi, nedrīkst pieļaut situāciju, kas var radīt nevēlamu iejaukšanos un ietekmi. Pietiekams resursu daudzums var būt atkarīgs no katras konkrētās FIU situācijas un riska apstākļiem. Piemēram, FIU,

kas saņem mazāku skaitu ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem, nav nepieciešams līdzvērtīgs resursu daudzums, kāds nepieciešams FIU, kas darbojas tādā jurisdikcijā, kur finanšu darījumu skaits un ziņošanas apmērs ir augstāks.

57. **FIU ir jābūt iespējai atsevišķos gadījumos vai regulāri iegūt un izmantot savu funkciju pildīšanai nepieciešamos resursus, un tam jānotiek bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības vai nozares ietekmes vai iejaukšanās, kas citādi varētu kompromitēt dienesta darbības neatkarību.*** FIU ir jābūt rīcības brīvībai attiecībā uz piešķirto finanšu līdzekļu ieguvu un to izlietojumu savas darbības nodrošināšanai, tostarp attiecībā uz dalību starptautiskos pasākumos. FIU resursus (cilvēku, finanšu un tehniskos) jāpārvalda atsevišķi no pamatiestādes, jo tādējādi tiks nodrošināta FIU funkcionālā neatkarība. FIU jāuzņemas atbildība par pareizu finanšu pārvaldību un jāatskaitās attiecīgajām ārējām ieinteresētajām pusēm par finanšu līdzekļu izlietojumu.

58. **FIU ir tiesības lemt par braucienu laiku un galamērķi, pamatojoties uz operatīvajām vajadzībām.** Ņemot vērā FIU veiktā darba starptautisko raksturu, FIU personālam var rasties nepieciešamība iesaistīties ārvalstu braucienos FIU stratēģiskām un darbības vajadzībām, piedalīties apmācībās vai piedalīties starptautiskās sanāksmēs un forumos nolūkā stiprināt ārvalstu FIU savstarpējās attiecības un informācijas apmaiņu FIU paraugprakses un gūtās pieredzes jomā. FIU pilnvaras lemt par ārvalstu ceļojumu laiku un vietu neizslēdz nepieciešamību ievērot noteikumus, kas reglamentē šādu ārvalstu braucienu formālu apstiprināšanu un šādu braucienu izmaksām jāiekļaujas FIU piešķirtajā budžetā.

FIU augstākā līmeņa vadības un darbinieku iecelšana amatā un atbrīvošana no amata

59. **HoFIU amatā iecelšanas process ir politiski neitrāls, savlaicīgs un uz rezultātiem balstīts.** Šo procesu nepieciešams dokumentēt un tam ir jābūt pārredzamam. Neraugoties uz procedūru, ko izmanto HoFIU iecelšanai amatā, nepieciešams ieviest tādus mehānismus, kas nodrošina to, ka HoFIU ir neatkarīgs no fiziskām personām vai iecelējainstitūcijas. Iecelšanu amatā nedrīkst iespaidot politiska vai personiska saistība un tai jābūt balstītai uz atbilstošu kvalifikāciju, profesionālajām prasmēm, kā arī pierādāmu un dokumentētu pieredzi. Procesam jānotiek savlaicīgi, lai neveidotos situācija, ka ieņemamais amats nav aizpildīts.

60. **HoFIU atbrīvošanai no amata ir jābūt pārredzamai, un tās pamatā var būt neapmierinošs veikums vai pienākumu nepildīšana, kas būtu rūpīgi jāapraksta un jādokumentē.** Tam par iemeslu var būt smags pārkāpums, fiziskas vai garīgas nespējas stāvoklis vai amata nosacījumu un pienākumu neizpilde.

61. **HoFIU ir tiesības pieņemt darbā augstākā līmeņa vadību un darbiniekus, ņemot vērā profesionālās kvalifikācijas prasības.** HoFIU ir jābūt lēmumu pieņemšanas spējai attiecībā uz personāla pieņemšanu darbā un darbiniekiem piemērojamo prasību noteikšanu, ņemot vērā FIU

darbības vajadzības un FIU piešķirtā budžeta apmēru. FIU personāla pārcelšanai citā amatā būtu jābūt HoFIU vai FIU augstākā līmeņa vadības pārziņā bez ārējas iejaukšanās.

62. Uz FIU personālu netiek attiecināti pienākumi, kas neietilpst FIU uzticētajos pamatuzdevumos. Lai nodrošinātu, ka FIU resursi tiek izmantoti tās pamatfunkciju izpildei, FIU personālam nedrīkst deleģēt uzdevumus, kas tiešā veidā nav saistīti ar FIU pamatfunkcijām vai plašākā mērā ar NILLTFN darbībām.

Informācijas aizsardzība

63. FIU ir jāspēj nodrošināt tās rīcībā esošo datu aizsardzība un finanšu izlūkošanas informācijas un citas informācijas, ko tā iegūst, aizsardzība. FIU tiesiskajam regulējumam būtu jānodrošina FIU saņemtās un izplatītās informācijas konfidencialitāte. Iepriekš minētais attiecināms arī uz FIU pamatiestādes piekļuvi šai informācijai. Praktiskā ziņā tas nozīmē to, ka FIU jāspēj saglabāt kontroli pār piekļuvi tās IT sistēmām un datiem, tostarp fiziskajiem dokumentiem.

Informācijas apmaiņa

64. FIU ir jāvienojas ar citām valsts kompetentajām iestādēm vai ārvalstu partneriem par informācijas apmaiņu vai jāveic tā neatkarīgi.* Tas ietver spēju parakstīt saprašanās memorandu, lai veiktu informācijas apmaiņu ar vietējiem partneriem un atvieglotu tiešu piekļuvi visplašākajam finanšu, administratīvās un tiesībaizsardzības informācijas apjomam, kam nepieciešama pienācīga funkciju izpilde. Tāpat FIU ir jābūt pilnvarotai veikt informācijas apmaiņu un parakstīt saprašanās memorandus ar ārvalstu partneriem.

Atbildība, godprātība, pārredzamība un līderība

65. FIU ir atbildīga par savu rīcību. Funkcionālā neatkarība un autonomija nevar pastāvēt, ja FIU pilnībā neatskaitās par un nav atbildīga par tās lēmumiem un rīcību, kā arī veidu, kādā tā pārvalda savu darbību. Minētā atbildība attiecas uz FIU spēju pildīt savas funkcijas, ņemot vērā saskaņā ar tiesību aktiem tai noteiktās pilnvaras, un nepārsniedzot tai piešķirtās pilnvaras. Tāpat šī atbildība var ietver ziņošanu valdībai par tās vispārējo darbību, iesniedzot gada pārskatus un pildot citas budžeta pārskatu saistības, kas nodrošina finanšu resursu pareizu pārvaldību. Atbildība ir pamats tam, ka FIU būs pilnvarota un rīcībspējīga brīvi pildīt tai uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju.

* Attiecināms uz prasībām, kas izklāstītas 29. rekomendācijā.

66. **FIU nodrošina darbinieku un vadības godprātību.** Ņemot vērā to, ka FIU darbības joma ir īpaši sensitīva, FIU personāla un augstākā līmeņa vadības godprātība ir būtiska, lai nodrošinātu gan sensitīvas informācijas aizsardzību, gan veicinātu privātā sektora, vietēju un ārvalstu partneru uzticību. Tāpēc būtu jāievieš arī Ētikas kodekss vai Uzvedības kodekss, kas reglamentē FIU personāla un augstākā līmeņa vadības rīcību. Godprātības trūkums var radīt FIU neaizsargātību, ko var attiecīgi izmantot personas, kas vēlas īstenot nevēlamu ietekmi, lai kaitētu FIU darbībai un lēmumu pieņemšanas pilnvarai. Turpretī FIU funkcionālā neatkarība un autonomija var stiprināt godprātību.

67. **FIU nodrošina finansējuma un pārvaldības pārredzamību.** Viens no NILL un TF apkarošanas mērķiem ir veicināt finanšu pārredzamību. Tāpat ir svarīgi, lai FIU finansējuma un pārvaldības struktūru darbība būtu pārredzama, vienlaikus atzīmējot, ka funkcionālā neatkarība un autonomija jāpapildina ar kontroles un līdzsvara mehānismiem, ieviešot dažādas prasības saistībā ar pārskatu iesniegšanu valdībai, tādējādi nodrošinot finanšu pārredzamību, pārskatatbildību un integritāti. Ņemot vērā FIU darbības jomu, tās darbības pārredzamība attiecībā uz atskaitīšanos valdībai būs jālīdzsvaro ar FIU pienākumu aizsargāt informāciju, ko tā saņem, un izlūkdatus, ko tā rada.

68. **FIU demonstrē līderību attiecībā uz FIU funkcionālās neatkarības un autonomijas veicināšanu.** HoFIU, kā arī FIU augstākā līmeņa vadības spēja uzņemties vadību noteikts to, kā FIU spēs tikt galā ar ārējo ietekmi. Nereti HoFIU ir jāizskaidro lēmumu pieņemējiem un ārējām ieinteresētajām personām parametri, kas nepieciešami, lai nodrošinātu funkcionālo neatkarību un autonomiju un attiecīgi noteiktu ārējās iejaukšanās un ietekmes robežas.

69. **Funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējums būtu jāveic ne tikai attiecībā uz pārvaldības struktūru, bet arī būtu jāņem vērā, kā pārvaldības struktūra tiek piemērota praksē.** Iespējams, ka struktūra, kura konkrētā laikā nesaskārās ar funkcionālo neatkarību un autonomiju saistītām problēmām var saskarties ar šādām problēmām turpmāk nākotnē, atkarībā no iesaistīto personu rīcības.

7. NODAĻA. FIU FUNKCIONĀLO NEATKARĪBU UN AUTONOMIJU VEICINOŠĀ VIDE

70. **FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju ietekmē vairāki faktori.** Minētie faktori var nebūt tiešā FIU kontrolē (pretēji dažām pazīmēm), tomēr tie var radīt apstākļus, kas padara funkcionālo neatkarību un autonomiju reāli iespējamu.

71. **Vispārējie FIU darbības rezultāti sniedz pozitīvu ieguvumu vidē, kurā ir labvēlīgi un spēcīgi struktūrelementi un kontekstuālie faktori, jo tie stiprina un ietekmē NILLTFN pasākumu efektivitāti attiecīgajā valstī un var izskaidrot to darbības kvalitāti.**⁵ FIU funkcionālās neatkarības un autonomijas pamatprincipus iespaido virkne īpašu faktoru, tostarp pašas FIU laba PAMATNOSTĀDNES par neatkarīgas un autonomas FIU pamatprincipiem; galvenās ieinteresētās personas; un lēmumu pieņēmēji, kā arī stingri valsts koordinācijas pasākumi.

72. **Kontekstuālajiem faktoriem jurisdikcijā ir svarīga nozīme attiecībā uz to, vai īstenoto NILLTFN pasākumu efektivitāte, tostarp FIU funkcionālā neatkarība un autonomija, tiek veicināta vai kavēta.** Aprakstītie faktori ietver NILLTFN iestāžu pieredzi un attīstību konkrētajā valstī, kā arī korupcijas līmeni.⁶

73. **NILLTFN jomā pilnvaroto iestāžu pieredze ir būtiska, nosakot vidi, kādā darbojas FIU.** Galvenajām iestādēm, kas iesaistītas cīņā pret NILL/TF, ir svarīgi ne tikai izprast FIU nozīmi, bet arī pašu iestāžu nozīmi NILLTFN jomā. Uzraudzības iestāžu, tiesībaizsardzības iestāžu, prokuroru un tiesnešu pieredze palīdz sekmēt funkcionālās neatkarības un autonomijas koncepciju ne tikai pašu FIU ietvaros, bet arī vērtību veidošanas ķēdē kopumā.

74. **Korupcijas līmenim attiecīgajā jurisdikcijā var būt būtiska ietekme uz FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.** Augstāks korupcijas līmenis var novest pie politiķu un/vai valdības amatpersonu iejaukšanās operatīvajās lietās, tādējādi cenšoties ierobežot korupcijas apkarošanas centienus. Tāpat tiek radīti apstākļi, kuros ir lielāka iespēja, ka var tikt apdraudēta FIU darbinieku godprātība.

75. **Ir svarīgi, lai FIU, kā arī tiesībaizsardzības iestādēm, uzraudzības iestādēm, regulējošajām iestādēm, likumdevējiem, likumdevējām iestādēm un ministriem būtu PAMATNOSTĀDNES par to, kādi ir funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU pamatprincipi.** Tā kā FIU veic neatkarīgas un autonomas darbības, kas netiek pakļautas nevēlamai ietekmei vai iejaukšanās pasākumiem, to galvenajiem partneriem jābūt labai izpratnei par

⁵ Struktūrelementi ietver šādus jēdzienus: „politiskā stabilitāte; spēcīga apņemšanās risināt NILLTFN jautājumus; stabilas iestādes, kuru darbību raksturo atbildība, godprātība un pārredzamība; tiesiskuma principi; darboties spējīga, neatkarīga un efektīva tiesu sistēma.” Kontekstuālie faktori „ietver kontroles un uzraudzības režīma pieredzi un attīstību attiecīgajā valstī; korupcijas līmeni un pasākumu ietekmi korupcijas apkarošanā; vai finansiālās atstumtības līmeni”. FATF (2013.–2018. gads), Metodoloģija NILLTFN sistēmu atbilstības FATF rekomendācijām un efektivitātes izvērtēšanai, atjaunināta 2018. gada februārī, FATF, Parīze, Francija, www.fatfgafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatfissuesnewmechanismstostrengthenmoneylaunderingandterroristfinancingcompliance.html

⁶ *Idem*, 7. lpp.

FIU nozīmi, kā arī ierobežojumiem un fleksibilitāti, saskaņā ar ko FIU jāveic savs darbs, lai panāktu atbilstību 6. nodaļā izklāstītajiem pamatprincipiem.

76. **Stingri valsts koordinācijas pasākumi nepieciešami, lai FIU neatkarība nenošķirtu to no citām ieinteresētajām personām NILLTFN jomā.** Funkcionālā neatkarība un autonomija nepieciešama, lai aizsargātu FIU objektivitāti, un tādējādi tā spētu reaģēt uz ieinteresēto personu NILLTFN jomā vajadzībām. Nacionālajiem koordinācijas mehānismiem būtu tostarp jāveicina FIU sadarbība ar ziņojošajām iestādēm, uzraudzības iestādēm, tiesībsardzības iestādēm, prokuroriem un līdzekļu atguves aģentūrām, tādējādi nodrošinot nacionālās NILLTFN sistēmas vispārējos panākumus un efektivitāti.

77. **FIU atpazīstamība valdībā un sabiedrībā var palīdzēt FIU identificēt partnerus un padomdevējus, kas attiecīgi var sniegt atbalstu FIU gadījumos, kad tā saskaras ar nevēlamu ietekmi.** FIU, iegūstot lielāku atpazīstamību valsts institūciju, pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības vidū, var vairojot savu padomdevēju skaitu, kas spēj kontrolēt publisko spiedienu un var kļūt par FIU aizstāvi gadījumos, kad tā saskaras ar nevēlamu ietekmi un cita veida iejaukšanos. Tomēr jāpiebilst, ka minētā papildu atpazīstamība var arī izraisīt FIU darbības rūpīgāku pārbaudi.

8. NODAĻA. SECINĀJUMI

78. **Tā kā FATF galvenā uzmanība tiek pievērsta NILLTFN pasākumu efektivitātei, funkcionālajai neatkarībai un autonomijai ir būtiska nozīme, lai FIU darbība atbilstu efektīvas sistēmas pamatprincipiem.** Jānorāda, ka funkcionālā neatkarība un autonomija ir viens no stūrakmeņiem, kas ļauj FIU iegūt privātā sektora, kompetento iestāžu un ārvalstu FIU uzticību. Tās dod pilnvaru pieņemt autonomus lēmumus par izvērtēšanas subjektu, vai informāciju nepieciešams izplatīt, un kas būs šīs informācijas saņēmējs. Tāpat FIU ir tiesīga pieņemt lēmumus, kas attiecas uz tās darbības vajadzībām un efektivitāti.

79. **Šajā publikācijā aprakstīta virkne pamatprincipu, kas var veicināt FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju, kā arī iespējamās problēmas, kas var radīt šķēršļus.** Publikācijā izklāstīti ar FIU pārvaldību un organizatorisko struktūru, budžetu un resursu, kā arī informācijas aizsardzību saistītie aspekti. Aprakstīto pamatprincipu mērķis ir radīt tādus apstākļus, kādos FIU būtu spējīga pildīt tās funkcijas autonomi, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju.

80. **Izvērtējot sarežģījumus, kas mazina funkcionālo neatkarību un autonomiju, publikācijā aprakstīti apstākļi, kas palīdz mazināt politikas jomas un noziedzīgu organizāciju nevēlamo ietekmi.** Pastāv šādi faktori, kas var atstāt negatīvu iespaidu uz funkcionālo neatkarību un

autonomiju: PAMATNOSTĀDNESs trūkums par FIU nozīmi un funkcionālās neatkarības un autonomijas koncepciju; FIU augstākā līmeņa vadības un personāla godprātības trūkums; un ierobežojošas pārvaldības struktūras un prakse. Tiek uzsvērts, ka, neraugoties uz FIU ieviestajām pārvaldības struktūrām, funkcionālā neatkarība un autonomija vienmēr tiek izvērtēta saskaņā ar konkrētajā laikā konstatētajiem apstākļiem.

81. **Publikācijā izklāstītie pamatprincipi var kļūt par pamatu turpmākajam EG tehniskajam atbalstam un darbsemināriem.** Vadošā personāla apmācības, tīmekļa semināri un reģionālie darbsemināri var kļūt par efektīviem paņēmieniem, kā sniegt un izplatīt informāciju par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.

82. **Tāpat šo materiālu var izmantot FIU, lai padziļinātu galveno lēmumu pieņēmēju un ieinteresēto personu izpratni par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.** Papildus diskusijām jurisdikciju ietvaros, sagaidāms, ka šo materiālu izmantos arī citas starptautiskas organizācijas nolūkā veicināt funkcionālās neatkarības un autonomijas koncepciju FIU darbībā.

83. **Pašnovērtējuma pārbaudes punktu sarakstu, kas pievienots C pielikumā, var izmantot FIU, lai izvērtētu savu funkcionālās neatkarības un autonomijas līmeni.** Pašnovērtējuma rezultāti var palīdzēt FIU noteikt jomas, kurās nepieciešams stiprināt funkcionālo neatkarību un autonomiju.

IZMANTOTIE ATSAUCES MATERIĀLI

Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, *Bāzeles pamatprincipi attiecībā uz banku uzraudzību (Basel Core Principles for Banking Supervision)*, 1997. gada septembris, <https://www.bis.org/publ/bcbs30a.pdf>

Finanšu izlūkošanas vienības apvienojošā grupa (Egmont Group), *Egmont Group Harta (Egmont Group Charter)*, 2013. gada jūlijs <https://egmontgroup.org/en/document-library/8>

Finanšu izlūkošanas vienības apvienojošā grupa (Egmont Group), *Egmont Group Dalības kritēriji (Egmont Group Criteria for Membership)*, ko pieņēmusi MSCWG 2016. gada februārī (iekšējais dokuments).

Finanšu izlūkošanas vienības apvienojošā grupa (Egmont Group), *Egmont Group Principi informācijas apmaiņai finanšu izlūkošanas vienību starpā (Egmont Group Principles for Information Exchange Between Financial Intelligence Units)*, 2013. gada jūlijs, <https://egmontgroup.org/en/document-library/8>

Finanšu izlūkošanas vienības apvienojošā grupa (Egmont Group) un Pasaules Banka, *FIU pārvaldības kārtības apsekojums (Survey of FIU Governance Arrangements). Egmont Group un Pasaules Bankas kopīgs projekts. Gala ziņojums*, 2009. gada 11. marts (iekšējais dokuments).

FATF (2018. gads), FATF FIU vadītāju forums: FIU neatkarība un autonomija, ko apstiprināja FATF FIU vadītāji 2018. gada februārī (iekšējais dokuments).

FATF (2012.–2018. gads), *Starptautiskie standarti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanai, kā arī terorisma un masveida iznīcināšanas ieroču izplatīšanas finansēšanas novēršanai (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation)*, FATF, Parīze, Francija, www.fatf-gafi.org/recommendations.html

FATF (2013.–2018. gads), *Metodoloģija NILLTFN sistēmu atbilstības FATF rekomendācijām un efektivitātes izvērtēšanai (Methodology for Assessing Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems)*, atjaunināta 2018. gada februārī, FATF, Parīze, Francija, www.fatfgafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatfissuesnewmechanismstostrengthenmoneylaunderingandterroristfinancingcompliance.html

Starptautiskā Apdrošināšanas uzraudzības iestāžu asociācija, *Apdrošināšanas galvenie principi*, <https://www.iaisweb.org/page/supervisory-material/insurance-core-principles>

Starptautiskā Prokuroru asociācija, *Profesionālās atbildības standarti un galvenie prokuroru pienākumi un tiesības (Standards of Professional Responsibility and Statement of The Essential Duties and Rights of Prosecutors)*, <http://www.iap-association.org/>

Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija, *Vērtspapīru regulējuma mērķi un principi*, <https://www.iosco.org/>

Savstarpējā novērtējuma ziņojumi [http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

Apvienoto Nāciju Organizācija, Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija, Ņujorka, 2004. gads, https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

A PIELIKUMS. CITU FUNKCIONĀLI NEATKARĪGU UN AUTONOMU IESTĀŽU PIEREDZE

1. **Centrālās bankas, finanšu sektora uzraudzības iestādes un tiesībsardzības iestādes var sniegt piemērus attiecībā uz funkcionālās autonomijas īstenošanas iespējām citās valsts institūcijās (kā plašāk izklāstīts turpmāk tekstā).** *Bāzeles pamatprincipi* attiecībā uz banku uzraudzību kā galveno principu akcentē nepieciešamību banku uzraudzības iestādēm būt funkcionāli neatkarībām un to rīcībā ir jābūt pietiekamiem resursiem.¹

2. **Pirmajā no *Bāzeles pamatprincipiem* norādīts šādi: „skaidri definēta, realizējama un konsekventa atbildība un mērķi, ko noteikuši tiesību akti (katrai iesaistītajai uzraudzības iestādei, tomēr saglabājot funkcionālo neatkarību, lai spētu rīkoties brīvi no politiskā spiediena un, uzņemoties atbildību par to sasniegšanu.”** Pietiekamu resursu jēdziens tiek definēts, kā spēja sasniegt noteiktos mērķus, neapdraudot uzraudzības iestādes autonomiju, integritāti un neatkarību. Pietiekami resursi attiecināmi gan uz cilvēkresursiem, gan finansējumu, gan tehnoloģijām.²

3. **Tiesībsardzības iestādes un izlūkdienesti nereti tiek pārvaldīti saskaņā ar funkcionālās neatkarības un autonomijas principiem.** Tomēr šos principus nereglamentē starptautiski standarti un daudz biežāk šie principi ir definēti vietējos tiesību aktos vai praksē.

4. **Starptautiskās Apdrošināšanas uzraudzības iestāžu asociācijas apstiprinātie *Apdrošināšanas galvenie principi* (ICP) sniedz savu interpretāciju par funkcionālas neatkarības un autonomijas koncepciju.**³ ICP 2 norādīts: „Uzraudzības iestāde, pildot savas funkcijas un pilnvaras, (i) ir funkcionāli neatkarīga, nodrošina pārskatatbildību un pārredzamību, (ii) nodrošina konfidencialas informācijas aizsardzību, (iii) tai ir atbilstoša tiesiskā aizsardzība, (iv) tās rīcībā ir pietiekami resursi, (v) tā ievēro augstus profesionālos standartus.” ICP 2 uzsvērts, ka: „(i) neatkarībai ir jābūt piesaistīta pārskatatbildība, lai nodrošinātu, ka uzraudzības iestāde savas funkcijas pildītu saskaņā ar savām pilnvarām, kas noteiktas tiesību aktos, un nepārsniedz tai piešķirtās pilnvaras, (ii) pastāv skaidri definētas procedūras attiecībā uz uzraudzības iestādes vadītāja un tās pārvaldes struktūras locekļu, ja šāda pārvaldes struktūra pastāv, amatā iecelšanu un atbrīvošanu no tā. Ja uzraudzības iestādes vadītājs vai tās pārvaldes struktūras locekļi tiek atbrīvoti no amata, šādas rīcības pamatojums tiek atklāts publiski; (iii) uzraudzības iestāde un tās personāl, pildot savus amata pienākumus, netiek pakļauts nevēlamai politiskai, valdības vai nozares ietekmei. Uzraudzības iestādei tiek piešķirts finansējums, nemazinot tās

¹ Bāzeles Banku uzraudzības komiteja <https://www.bis.org/>

² Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, Bāzeles pamatprincipi attiecībā uz banku uzraudzību, <https://www.bis.org/publ/bcbs30a.pdf>

³ Starptautiskā Apdrošināšanas uzraudzības iestāžu asociācija <https://www.iaisweb.org/home>

*neatkarību. Uzraudzības iestādei ir rīcības brīvība attiecībā uz resursu piešķiršanu saskaņā ar tai piešķirtajām pilnvarām un izvirzītajiem mērķiem un riskiem, ar kuriem tā saskaras.*⁴

5. **Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija (IOSCO) ir noteikusi prasības attiecībā uz tās dalībnieku funkcionālo neatkarību.**⁵ Dokumenta „Vērtspapīru regulējuma mērķi un principi” 2. un 3. princips nosaka, ka „(2) regulatoram, pildot savas funkcijas un pilnvaras, jābūt funkcionāli neatkarīgam un atbildīgam par savu rīcību; (3) regulatoram jābūt atbildīgām pilnvarām, pietiekamiem resursiem un spējai pildīt savas funkcijas un pilnvaras.” Funkcionālās neatkarības princips ir sīkāk izklāstīts Īstenošanas novērtēšanas metodoloģijā (IOSCO „Vērtspapīru regulējuma mērķi un principi”).

6. **Arī Starptautiskā Prokuroru asociācija risina funkcionālās neatkarības jautājumu dokumentā „Profesionālās atbildības standarti un galvenie prokuroru pienākumi un tiesības”.**⁶ Standartu 2. punktā teikts: „Kriminālvajāšanas pilnvaru pielietojumam, ja to pieļauj konkrētā jurisdikcija, būtu jānorit neatkarīgi un brīvi no politiskās iejaukšanās.” Tajā pašā punktā ietverta norāde uz iestāžu, kas nedarbojas kriminālvajāšanas jomā, tiesībām dot vispārīgus vai konkrētus norādījumus prokuroriem un uzsvērts, ka „šādiem norādījumiem jābūt: (i) pārredzamiem, (ii) atbildīgiem likumīgajām pilnvarām, (iii) pakļautiem noteiktiem kritērijiem, lai aizsargātu prokuratūras darba neatkarības nozīmi un uztveri.” Tālākas norādes atrodamas arī 6. punktā, kurā norādīts, ka prokuroriem jāpilda savi amata pienākumi bez iebiedēšanas, netraucēti, bez vajāšanas, nepamatotas iejaukšanās vai nepamatotas civiltiesiskās, sodāmības vai citas atbildības.

7. **Funkcionālās neatkarības un autonomijas prasība attiecināta arī uz korupcijas apkarošanas iestādēm, un tā izklāstīta ANO Pretkorupcijas konvencijā.**⁷ ANO Pretkorupcijas konvencijā šis princips sasaistīts ar prasību nodrošināt korupcijas apkarošanas iestādēm resursus, tostarp specializētus cilvēkresursus. 6. panta 2. punkts nosaka, ka: “Katrai dalībvalstij, ievērojot tās tiesību pamatprincipus, jāpiešķir šī panta 1. punktā minētajai organizācijai vai organizācijām nepieciešamo neatkarību, lai minētā organizācija vai organizācijas spētu pildīt savus pienākumus efektīvi un brīvi no nepienācīgas ietekmēšanas. Tās būtu jānodrošina ar nepieciešamajiem materiālajiem resursiem un speciāli izglītotu personālu, kā arī ar apmācībām, kas šādiem darbiniekiem nepieciešama to amata pienākumu izpildei.”

⁴ Starptautiskā Apdrošināšanas uzraudzības iestāžu asociācija, *Apdrošināšanas galvenie principi*, <https://www.iaisweb.org/page/supervisory-material/insurance-core-principles>

⁵ Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija, *Vērtspapīru regulējuma mērķi un principi*, <https://www.iosco.org/>

⁶ Starptautiskā Prokuroru asociācija, *Profesionālās atbildības standarti un galvenie prokuroru pienākumi un tiesības (Standards of Professional Responsibility and Statement of The Essential Duties and Rights of Prosecutors)*, <http://www.iap-association.org/>

⁷ Apvienoto Nāciju Organizācija, Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija, Ņujorka, 2004. gads, <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/>

B PIELIKUMS. EGMONT GROUP UN FATF PRASĪBAS

1. **FATF un EG ir pievērsušās FIU funkcionālās neatkarības un autonomijas jautājumam, publicējot dažādus standartus, vadlīnijas un citus materiālus.** Šajā pielikumā apkopotas jomas, kurās Egmont Group un FATF ir izklāstījušas funkcionālās neatkarības un autonomijas prasības un pamatnostādnes.

EG Harta

2. **EG Hartā (Harta) sniegta FIU definīcija, kas atbilst FATF 29. rekomendācijā un skaidrojošajās piezīmēs (29. skaidrojošā piezīme) sniegtajai FIU definīcijai.** Tā kā minētā Harta ir saistoša visām dalībvalstu FIU, 29. skaidrojošajā piezīmē iekļautā definīcija un tās saturs, tostarp daļa, kurā izklāstīta FIU funkcionālā neatkarība un autonomija, ir vienlīdz saistoša dalībvalstu FIU. Hartas preambulā skaidri norādīts, ka EG apņemšanās veicināt FIU funkcionālo neatkarību:

PREAMBULA:

Finanšu izlūkošanas vienības (FIU), kuras pasaules mēroga līdzvērtīgās iestādes, to FIU vadītāju (HoFIU) personā, atzinušas un uzņēmušas kā Finanšu izlūkošanas vienības apvienojošās grupas (EG) dalībnieces,... apņemas [...] sniegt atbalstu EG dalībniekiem nolūkā stiprināt to spējas, veicinot FIU funkcionālo neatkarību, sniedzot apmācības un tehnisko atbalstu, veicinot personāla apmaiņu, attīstot operatīvo un stratēģisko sadarbību, uzturot un nodrošinot piekļuvi drošam informācijas apmaiņas kanālam EG un FIU starpā; un [...]

EG informācijas apmaiņas principi

3. **Dokumentā „EG Informācijas apmaiņas principi FIU starpā” aplūkoti FIU funkcionālās neatkarības un autonomijas aspekti, lai arī tas darīts netiešā veidā.** Dokumentā uzsvērtā funkcionālās neatkarības un autonomijas neatkarība situācijā, kad tiek veikta informācijas apmaiņa FIU starpā. Dokumenta 11. punktā norādīts: „Informācijas apmaiņa FIU starpā jānodrošina autonomi, spontāni un pēc pieprasījuma, pamatojoties uz savstarpīguma principu.” FIU jānodrošina, ka tās spēj ātri, konstruktīvi un efektīvi sniegt plaša mēroga starptautisko sadarbību, lai novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, ar to saistītos plānotus noziedzīgus nodarījumus un terorisma finansēšanu. Tas, ka minētais punkts ir sasaistīts ar citiem dokumenta punktiem norāda uz to, ka attiecībā uz starptautisku informācijas apmaiņu FIU nedrīkst būt pakļauta ārējai ietekmei vai iejaukšanās darbībām, jo FIU būtu jāveic visas pieejamās un iegūstamās informācijas apmaiņa brīvi, ātri un konstruktīvi.

EG dalības kritēriji

4. **MSCWG pieņēma dokumentu „Dalības kritēriji”, kurā apkopoti EG Hartā un dokumentā „EG Informācijas apmaiņas principi FIU starpā” ietvertie kritēriji, kā arī ietvertas skaidrojošas piezīmes saistībā ar FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.** EG izmanto šo dokumentu, lai informētu potenciālos FIU pretendētus par kritērijiem, kuriem tiem jāatbilst, lai kvalificētos dalībai EG.¹

FATF 29. rekomendācija

5. **FATF Novērtēšanas metodoloģijas 29.7. punktā skaidri noteikta prasība, ka FIU jābūt funkcionāli neatkarīgām un autonomām.** FATF 29. rekomendācijas skaidrojošajā piezīmē funkcionālā neatkarība un autonomija izklāstīta šādi: *“FIU darbībai ir jābūt neatkarīgai un autonomai, proti, FIU ir jābūt pilnvarotai un rīcībspējīgai brīvi pildīt tai uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju. Visos gadījumos tas nozīmē, ka FIU ir neatkarīgas tiesības pārsūtīt vai nodot informāciju kompetentām iestādēm.”*

6. **29.7. punktā uzsvērtā FIU spēja īstenot savas funkcijas autonomi, rīkoties neatkarīgi, sadarbojoties ar vietējiem un ārvalstu partneriem, FIU galvenajām funkcijām jābūt nošķirtām no pamatiestādes funkcijām, spēja iegūt un izmantot resursus, kas nepieciešami tās funkciju veikšanai bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības vai nozares ietekmes.** Turklāt 29. rekomendācijas skaidrojošajā piezīmē izklāstītas papildu norādes attiecībā uz funkcionālās neatkarības un autonomijas koncepciju. 29.7. punktā minētās prasības, kā arī 29. rekomendācijas skaidrojošajā piezīmē aprakstītā funkcionālā neatkarība izklāstīta turpmāk tekstā.

Dokuments, kas pieņemts FATF FIU vadītāju forumā: FIU neatkarība un autonomija

7. **FATF FIU vadītāju forumā tika izstrādāts dokuments par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.** Tas ir atsauces punkts FIU, kas saskares ar neatkarības un autonomijas problēmām, un vēlas izzināt, kā šīs problēmas ietekmē FIU darbību. Dokumentā sniegts dziļāks ieskats jautājumā par FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju. Tajā uzsvērtā FIU neatkarības un autonomijas nozīme NILLTFN sistēmā, kā arī identificēta virkne faktoru, kas ietekmē FIU neatkarību un autonomiju.

¹ Dokumentā apkopoti gan EG Hartā, gan dokumentā „EG Informācijas apmaiņas principi FIU starpā” ietvertie kritēriji, neiekļaujot papildu kritērijus.

29.7. PUNKTS

29.7. FIU funkcionālā neatkarība un autonomija tiek nodrošināta, ja FIU

(a) ir pilnvarota un rīcībspējīga brīvi pildīt tai uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju;

(b) spēj vienoties ar citām valsts kompetentajām iestādēm vai ārvalstu partneriem par informācijas apmaiņu vai jāveic tā neatkarīgi;

(c) ir iekļauta kādas citas iestādes struktūrā, tad FIU galvenajām funkcijām jābūt nošķirtām no pamatiestādes funkcijām; un

(d) ir iespējai atsevišķos gadījumos vai regulāri iegūt un izmantot savu funkciju pildīšanai nepieciešamos resursus, un tam jānotiek bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības vai nozares ietekmes vai iejaukšanās, kas citādi varētu kompromitēt dienesta darbības neatkarību.

29. REKOMENDĀCIJAS SKAIDROJOŠĀS PIEZĪMES FRAGMENTI

DARBĪBAS NEATKARĪBA

8. FIU darbībai ir jābūt neatkarīgai un autonomai, proti, FIU ir jābūt pilnvarotai un rīcībspējīgai brīvi pildīt tam uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju. Visos gadījumos tas nozīmē, ka FIU ir neatkarīgas tiesības pārsūtīt vai nodot informāciju kompetentām iestādēm.

9. Finanšu izlūkošanas vienību var izveidot kā jau pastāvošas iestādes daļu. Ja FIU ir iekļauta kādas citas iestādes struktūrā, tad FIU galvenajām funkcijām jābūt nošķirtām no pamatiestādes funkcijām.

10. FIU jābūt nodrošinātai ar atbilstošiem finanšu, cilvēku un tehniskajiem resursiem tādā veidā, lai tiktu nodrošināta vienības autonomija un neatkarība un tā varētu efektīvi pildīt savas pilnvaras. Valstīm ir jāievieš attiecīgi procesi, ar kuriem var nodrošināt, ka FIU darbinieki ievēro augstus profesionālos standartus, tostarp konfidencialitātes standartus, ir ļoti godīgi un ar atbilstīgām atbilstošām prasmēm.

11. FIU ir jāvienojas ar citām valsts kompetentajām iestādēm vai ārvalstu partneriem par informācijas apmaiņu vai jāveic tā neatkarīgi.

F. NEPAMATOTA IETEKME VAI IEJAUKŠANĀS

12. FIU ir jābūt iespējai atsevišķos gadījumos vai regulāri iegūt un izmantot savu funkciju pildīšanai nepieciešamos resursus, un tam jānotiek bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības vai nozares ietekmes vai iejaukšanās, kas citādi varētu kompromitēt dienesta darbības neatkarību.

C PIELIKUMS. FUNKCIONĀLI NEATKARĪGAS UN AUTONOMAS FIU PAŠNOVĒRTĒJUMA PĀRBAUDES PUNKTU SARAKSTS

Zemāk norādītais pārbaudes punktu saraksts var būt noderīgs finanšu izlūkošanas vienībām (FIU), izvērtējot savu funkcionālās neatkarības un autonomijas līmeni. Ņemot vērā zemāk norādīto novērtējuma skalu, FIU jāsniedz savs vērtējums par to, vai katra no minētajām prasībām ir izpildīta un ieviesta attiecīgajā FIU. Pēc tam tiek noteikts vērtējuma rezultāts. Pamatojoties uz iegūto rezultātu, tiek sniegts vispārīgs funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējums (skatīt novērtējuma skalu dokumenta beigās).

Novērtējuma skala:

Prasības nav izpildītas (Pastāv ļoti būtiski trūkumi)	Minimāls prasību izpildes līmenis (Pastāv būtiski trūkumi)	Daļēja prasību izpilde (Pastāv mēreni trūkumi)	Augsts prasību izpildes līmenis (Pastāv nelieli trūkumi)	Prasības ir pilnībā izpildītas (Trūkumi nav konstatēti)
1 ■	2 ■	3 ■	4 ■	5 ■

PRASĪBAS (Skatīt 6. nodaļu, kurā ietverts katra kritērija apraksts)	VĒRTĒJUMS
<i>Pārvaldība un organizatoriskā struktūra</i>	
FIU ir jābūt pilnvarotai un rīcībspējīgai brīvi pildīt tai uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju.	
Ja FIU ir iekļauta kādas citas iestādes struktūrā, tad FIU galvenajām funkcijām ir jābūt nošķirtām no pamatiestādes funkcijām.*	
FIU tiek piemērota funkcionāla aizsardzība, kas pasargā to no atbildības.	
HoFIU nosaka augstākā līmeņa vadības un darbinieku darba profilu.	
<i>Budžets un resursi</i>	
FIU jābūt nodrošinātai ar atbilstošiem finanšu, cilvēku un tehniskajiem resursiem tādā veidā, lai tiktu nodrošināta vienības autonomija un neatkarība, un tā varētu efektīvi pildīt savas pilnvaras.	
FIU ir jābūt iespējai atsevišķos gadījumos vai regulāri iegūt un izmantot savu funkciju pildīšanai nepieciešamos resursus, un tam jānotiek bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības	

* Prasības, kas izklāstītas FATF 29. rekomendācijā.

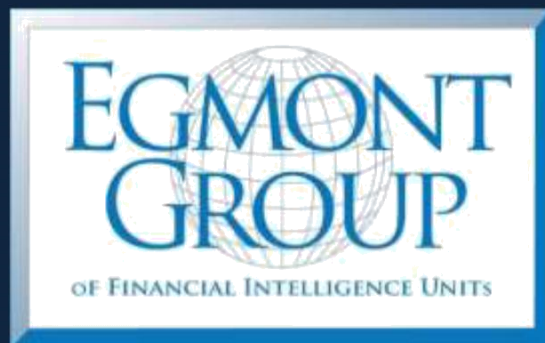
FUNKCIONĀLI NEATKARĪGAS UN AUTONOMAS FIU PAŠNOVĒRTĒJUMA PĀRBAUDES PUNKTU
SARAKSTS 2018

vai nozares ietekmes vai iejaukšanās, kas citādi varētu kompromitēt dienesta darbības neatkarību. ¹	
FIU ir tiesības lemt par braucienu laiku un galamērķi, pamatojoties uz operatīvajām vajadzībām.	
<i>FIU augstākā līmeņa vadības un darbinieku iecelšana amatā un atbrīvošana no amata</i>	
FIU vadītāja (HoFIU) iecelšanas process ir politiski neitrāls, savlaicīgs un uz rezultātiem balstīts.	
HoFIU atbrīvošanas no amata pamatā ir pienākumu neapmierinoša pildīšana vai pilnvaru pārkāpums, kas būtu rūpīgi jāapraksta un jādokumentē.	
HoFIU ir tiesības pieņemt darbā augstākā līmeņa vadību un darbiniekus, ņemot vērā profesionālās kvalifikācijas prasības.	
Uz FIU personālu netiek attiecināti pienākumi, kas neietilpst FIU piešķirtajās pilnvarās.	
<i>Informācijas aizsardzība</i>	
FIU ir jāspēj nodrošināt tās rīcībā esošo datu aizsardzība un finanšu izlūkošanas informācijas un citas informācijas, ko tā iegūst, aizsardzība.	
<i>Informācijas apmaiņa</i>	
FIU ir tiesīga vienoties vai patstāvīgi sazināties ar citām valsts kompetentajām iestādēm vai ārvalstu partneriem, risinot jautājumu par informācijas apmaiņu.*	
<i>Atbildība, godprātība, pārredzamība un līderība</i>	
FIU ir atbildīga par savu rīcību.	
FIU nodrošina darbinieku un vadības godprātību.	
FIU nodrošina finansējuma un pārvaldības pārredzamību.	
FIU demonstrē līderību attiecībā uz FIU funkcionālās neatkarības un autonomijas veicināšanu.	
KOPĀ	

Funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējums skala

Novērtējums	Punktu skaits
Ļoti zems funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējuma līmenis	17-33
Zems funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējuma līmenis	34-50
Vidējs funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējuma līmenis	51-67
Augsts funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējuma līmenis	68-74
Ļoti augsts funkcionālās neatkarības un autonomijas novērtējuma līmenis	85

* Prasības, kas izklāstītas FATF 29. rekomendācijā.

PAMATNOSTĀDNES PAR FIU FUNKCIONĀLO NEATKARĪBU UN AUTONOMIJU

Egmont FIU izcilības un līderības centra (ECOFEL) publikācija

Šis dokuments tika izstrādāts ar mērķi sniegt atbalstu valstu valdībām (politikas veidotājiem un lēmumu pieņēmējiem), finanšu izlūkošanas vienībām (FIU) un galvenajām ieinteresētajām personām, lai tās spētu identificēt un izprast tās pazīmes, kas raksturo FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.

© Finanšu izlūkošanas vienības apvienošā grupa (Egmont Group),
2018. gada oktobris.

www.egmontgroup.org